

## Aneks

# Od Redakcji

Niniejszy tom „Warsaw Forum of Economic Sociology” (WFES) poświęcony jest debacie nad drugą konceptualizacją kapitalizmu patchworkowego, opublikowanej w poprzednim numerze WFES (numer 24). W debacie, a także w artykułach recenzyjnych, udział wzięli prof. Krzysztof Jasiecki, prof. Wiesław Gumuła, prof. Jacek Sroka, prof. Marek Garbicz, prof. Adam Czerniak i dr Piotr Maszczyk. Swoje głosy w debacie ustnej zabrali również prof. Jerzy Hausner, prof. Mirosław Chałubiński, prof. Maria Lisowska, dr Jan Czarzasty i dr Rafał Towalski. Artykuły Krzysztofa Jasieckiego, Wiesława Gumuły i Jacka Sroki znajdują się w tym numerze, a Adama Czerniaka, Piotra Maszczyka i Marka Garbicza w kolejnym (numer 26). W niniejszym tomie zamieszczono również obszerną odpowiedź, połączoną ze znaczącym rozszerzeniem koncepcji kapitalizmu patchworkowego, autorstwa Juliusza Gardawskiego, przygotowaną we współpracy z Ryszardem Rapackim. Na marginesie konceptualizacji warto dodać, że debaty na temat patchworkowego charakteru kapitalizmu rodzącego się w Polsce i innych krajach regionu zainicjował zespół ekonomistów ze Szkoły Głównej Handlowej (SGH) pod przewodnictwem Ryszarda Rapackiego, do którego dołączyli socjologowie ekonomiczni z SGH (Juliusz Gardawski i Rafał Towalski) już w 2015 roku. To właśnie wtedy pojawił się termin „kapitalizm patchworkowy”, zaproponowany przez Ryszarda Rapackiego w dyskusji z Juliuszem Gardawskim. W 2017 roku zespół opracował koncepcję publikacji zatytułowanej *The Emerging Patchwork Capitalism in Central and Eastern Europe*. Ostatecznie publikacja o podobnym tytule ukazała się w 2019 roku nakładem wydawnictwa Routledge pod tytułem *Diversity of Patchwork Capitalism in Central and Eastern Europe* [Rapacki (red.) 2019a]. W tym samym roku Polskie Towarzystwo Ekonomiczne (PTE) opublikowało polskie wydanie: *Kapitalizm patchworkowy w Polsce i krajach Europy Środkowo-Wschodniej* [Rapacki (red.) 2019b].

Niniejszy tom zawiera „Rozszerzoną Konceptualizację” kapitalizmu patchworkowego. Stanowi ona trzeci etap prac nad metodologicznym aspektem kapitalizmu patchworkowego. Pierwszym etapem była konceptualizacja, która stała się podstawą badań opublikowanych w wyżej wymienionych książkach pod redakcją Ryszarda Rapackiego w 2019 roku. Jest ona określana jako „Konceptualizacja I”. Kolejnym etapem było opracowanie drugiej konceptualizacji autorstwa Juliusza Gardawskiego i Ryszarda Rapackiego [2021], którą będziemy nazywać „Konceptualizacją II”. Podczas gdy „Konceptualizacja I” opierała się głównie na Nowej Ekonomii Instytucjonalnej, porównawczej ekonomii politycznej i dyscyplinach pokrewnych, Konceptualizacja II, choć nadal uwzględniała perspektywy ekonomiczne i instytucjonalne, była częściowo oparta na pracach Nowej Socjologii Ekonomicznej i podejściach kulturologicznych w naukach społecznych. Konceptualizacja II została poddana ocenie ekonomistów i socjologów. Ich komentarze, a także wyniki nowych analiz Juliusza Gardawskiego, przeprowadzonych we współpracy z Ryszardem Rapackim, wpłynęły na rozwój konceptualizacji prezentowanej w tym numerze WFES, którą nazywamy „Konceptualizacją Rozszerzoną”. Należy podkreślić, że nie jest ona jakościowo nowa w porównaniu z Konceptualizacją II, ale ją pogłębia.

W proponowanej Konceptualizacji Rozszerzonej wprowadzamy kilka zmian w stosunku do Konceptualizacji II. Po pierwsze, przyjmujemy w niej metodologiczną perspektywę punktualizmu gradualnego. Po drugie, układem odniesienia w Konceptualizacji Rozszerzonej jest teoria odmian kapitalizmu Halla i Soskice’a (VoC), wykorzystująca podejście firmo-centryczne. W odróżnieniu od oryginalnego podejścia VoC położyliśmy nacisk na ujawniającą się okresowo kluczową rolę państwa. Po trzecie, odwołujemy się tu w większym stopniu niż w Konceptualizacji II do teorii zależnej gospodarki rynkowej (DME) Andreasa Nölkego i Ariana Vliegentharta. Po czwarte, przyjmujemy założenie, że to polski porządek społeczno-ekonomiczny jest kluczem do wyjaśnienia specyfiki kapitalizmu patchworkowego, istniejącego w większości krajów EŚW. Tym samym idziemy w ślady autorów koncepcji odmian kapitalizmu VoC i ich odwołania do przykładu Stanów Zjednoczonych i Niemiec przy konstruowaniu typów idealnych liberalnej i koordynowanej gospodarki rynkowej (LME i CME).

Wprowadzone zmiany pociągnęły za sobą zmiany i rozszerzenie typu idealnego kapitalizmu patchworkowego. Artykuł ma następującą strukturę. Poza wstępem składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział 2 odnosi się do wyżej wymienionych krytycznych komentarzy, w szczególności autorstwa Krzysztofa Jasieckiego, Wiesława Gumuły i Jacka Sroki, następnie rozważany jest problem nieciągłości między Konceptualizacją I a Konceptualizacją II, który rozpoczyna się od omówienia Koncep-

tualizacji I i podkreślenia jakościowej różnicy między Konceptualizacjami I i II. Następnie charakteryzowana jest specyfika Konceptualizacji II z wyjaśnieniem charakteru zastosowanej metody typów idealnych.

Rozdział 3 poświęcony jest prezentacji cech Konceptualizacji Rozszerzonej oraz przedstawieniu inspiracji teoretycznych wpływających na to rozszerzenie.

Rozdział 4 omawia Konceptualizację Rozszerzoną, jej historyczne dziedzictwo, specyficzną sekwencję dwóch kolejnych elit rządzących w warunkach KP (elity przełomu i elity adaptacji) oraz rolę kapitału zagranicznego.

Rozdział 5 przedstawia typ idealny Konceptualizacji Rozszerzonej.

Rozdział 6 omawia z jednej strony przewagi konkurencyjne PC, a z drugiej – jej deficyty i ryzyko przekształcenia się PC w kapitalizm autorytarny.

